

Folketingshøring 04.02.14. Frans Ørsted Andersen. Skoleforskning. Aarhus Universitet / IUP (DPU).

Internationale – primært norske og finske - erfaringer med forskning i og udvikling af grundskolens fag.

Frans Ørsted Andersen, lektor, ph.d., Aarhus Universitet, Skoleforskning, IUP (DPU).

Norge: Kundskabsløft, kompetenceudvikling og videreuddannelse af grundskolens lærere

1. Svagt forbedrede PIRLS (2012), TIMSS (2012) og PISA (2013) kan fortolkes som positive resultater af statslig satsning på kundskabsløft, kompetenceudvikling og kvalitet i skolen. Stortingsmeldingen "Kvalitet i skolen" (2008) var grundlaget for en sådan ny statslig satsning på kompetenceudvikling og videreuddannelse for lærere. Satsningen har også medført mulighed for universitetsbaseret læreruddannelse og en slags autorisationsforløb for lærere. Kunnskapsdepartementet, Nasjonalt råd for lærerutdanning, Utdanningsforbundet, Skolenes Landsforbund, Norsk lektorlag og Norsk skolelederforbund udviklede i fællesskab en strategi der blev iværksat i 2009-2011 "Kompetanse for kvalitet – strategi for videreuddannelse af lærere", evalueret 2012-2013 af AU/DPU.
2. Rapport: «Kompetanse for kvalitet – strategi for videreuddannelse af lærere» (2013). Rapporten er udarbejdet af Oxford Research og Skoleforskning på AU /DPU som delrapport 2 fra arbejdet med evaluering af Norges nationale strategi for efter- og videreuddannelse af lærere. Uddannelsesstillbuddene (for lærere) er undersøgt ud fra kursernes fag- og studieplaner og via spørgeskemaer og interview. Formålet er, at give et billede af uddannelsernes niveau, relevans og forskningsbaseret. Undersøgelserne peger overordnet på foreløbigt moderat gode resultater af implementeringen af strategien.
3. Statslig satsning på kompetenceudvikling og videreuddannelse af lærere fortsættes 2014-15. Strategien er aftalt videreført de kommende år med et regionalt samarbejde mellem universiteter og professionshøjskoler. De samarbejder blandt andet om udvikling og fordeling af studietilbud og -steder og om kortlægning af behovene, herunder for fjern- og Internetbaseret undervisning.
4. Rapportens pointer vedr. lærerens rolle i forhold til kvalitet i skolen: Lærerens ekspertise og kapacitet er den mest betydningsfulde enkeltfaktor for at forklare elevernes læringsudbytte. Lærerkvalitet korrelerer signifikant og positivt med elevresultater. Skolesystemets kvalitetsgrænse går ved kvaliteten af dets lærere. Efter- og videreuddannelse af lærere skal foregå på universitetsniveau for at løfte lærernes faglige fordybelse og kompetence.

Finland: "verdens bedste folkeskole" – alle tråde samles på universiteternes pædagogiske institutter

5. Den finske folkeskole – ja, hele det finske uddannelsessystem – har de sidste 25 år været blandt verdens bedste. Det er ikke bare PISA men også fx PIRLS og TIMSS og flere andre internationale komparative studier, der danner baggrund for den placering. En afgørende faktor i denne placering er kvaliteten af den finske læreruddannelse og den forskningsforankring, der finder sted her.
 - I PISA 2000, 2003, 2006, 2009 og 2012 er de finske resultater "best in the west" og (stadig) blandt de allerbedste i verden i læsning, naturfag og matematik.
 - Den finske skole er flere gange af OECD betegnet som "verdens bedste" med både "high quality and high equity".
 - Det finske uddannelsessystem er fx et af de bedste til at gøre en social forskel / bryde negativ social arv.
6. Forskning i og udvikling af grundskolens fag sker på universiteternes pædagogiske institutter ("Departments of Education"). I 1970'erne fusionerede professionshøjskolerne (seminarierne) med universiteterne og dannede kernen i de nye pædagogiske institutter på 7 regionale universiteter. Der blev samtidig på de pædagogiske institutter oprettet nye lektorater osv. i "undervisning i skolefagene" (fagdidaktik). Senere kom fagdidaktiske professorater og forskningsprogrammer til.
7. Fra grundskolelærer til professor i fagdidaktik. I Finland kan en professor i fagdidaktik starte karrieren med en læreruddannelse, fx faglæreruddannelsen, med minimum en bachelor og en kandidat i et eller to skolefag på universitetet (hertil hører særlige, relevante læringsteoretiske og didaktiske moduler på det pædagogiske institut). Dertil kommer undervisningspraksis i pågældende skolefag. Derefter skal man tage en ph.d. på området, og så indhente nogle års forskningserfaring. Til sidst kan man ansøge om en professorstilling.
8. Integration af teori og praksis på området "forskning i og udvikling af grundskolens fag". Forskning i fagene, fagdidaktisk forskning og læreruddannelse finder sted på samme institution, nemlig på universiteterne, og integreres på de pædagogiske institutter. Der er udvidet samarbejde mellem de pædagogiske institutter og faginstitutterne. En forsker i fysik kan således i perioder skifte mellem ansættelse på institut for fysik og på læreruddannelsen på institut for pædagogik. En ph.d. i et grundskolefags didaktik (fx fagdidaktik for fysik) kan forsvares både på institut for fysik eller på institut for pædagogik på samme universitet.
9. Et aktuelt finsk eksempel på forskningsbaseret efter- og videreuddannelse indenfor grundskolens fag. For tiden er der i Finland (minder om situationen i Danmark), gang i uddannelsen af interne vejledere indenfor fagene i grundskolen. Desuden arbejdes med mentorsystemer, hvor lærere som led i vidensdeling kan få status som mentor for hinanden. Vejlederuddannelserne er i Finland forankret på universiteternes pædagogiske institutter men kan være henlagt til kommunale

faciliteter. Uddannelserne ledes af en professor i didaktik for pågældende fag/område. De er således forskningsbaserede.

10. Innovativt finsk tiltag: "LUMA-centre" en nyskabelse mht. forskning i og udvikling af folkeskolens fag. Personalet på et LUMA-center består bl.a. af grundskolelærere fra universiteternes øveskoler (folkeskoler) og universiteternes fagdidaktiske forskere (såvel som almindelige faglige forskere), der samarbejder om fagdidaktikken og i LUMA centrene udvikler og kommunikerer denne ud til den brede offentlighed. I øvrigt arbejder LUMA-centrene med: 1. kommunikation og formidling af universiteternes forskningsresultater. 2. medier og IT. 3. Hands-on og "DIY" aktiviteter for offentligheden.
11. Finsk læreruddannelse har to grene i forhold til grundskolens fag: klasselæreruddannelsen, som sigter bredt med undervisning i en række af grundskolens fag i 1.-6. kl., dog med specialisering i 2 fag, og faglæreruddannelsen til 7.-9. kl. og til ungdomsuddannelsesniveau (16-19 årige). Begge er universitetsuddannelser, foregår på universiteterne og involverer det pædagogiske institut. Begge læreruddannelser er også 5 årige med en bachelor og en kandidatdel. Lærere i Finland er således altid kandidater og ikke (som i DK) bachelorer. Begge finske læreruddannelser er forskningsbaserede. Alle skolefag og – emner har en fagdidaktiskhed på universitetet med professorater i pågældende fags/emnes didaktik.
12. Til de pædagogiske institutter på universiteterne, hvor læreruddannelse, såvel som efter- og videreuddannelse af lærere er forankret, er knyttet folkeskoler (fungerer som kommunale distriktsskoler) som øveskoler. Lærerne på øveskolerne er universitetsansatte og medvirker i læreruddannelse, pædagogisk udviklingsarbejde, forskning, og efter- og videreuddannelse af lærerne. En del af lærerne på disse øveskoler har ph.d. i fagdidaktik indenfor grundskolens fag. Fagdidaktisk teori og praksis forenes således i øveskolelærerne, der både direkte selv underviser eleverne i grundskolen samtidig med at de er læreruddannere og forskere eller forskningstilknyttede.
13. Rekruttering til finsk læreruddannelse: kun de mest velkvalificerede bliver optaget. I 2012 var der 1783 ansøgere til 120 studiepladser på klasselæreruddannelsen på Helsinki Universitet, dvs. 6,7 % af ansøgerne blev optaget efter optagelsesprøve og optagelsesinterview. På de øvrige universiteter og på faglæreruddannelsen var situationen tilsvarende.